

20.7.2018

Kysymyksiä ja vastauksia pankki- ja maksutilijärjestelmän uudistamisesta

Mitä hallituksen esitys koskee?

Hallituksen esityksen taustalla on toukokuun lopulla 2018 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi, jolla muutetaan niin sanottua neljättä rahanpesudirektiiviä. Direktiivissä säädetään, että jäsenvaltioiden on otettava käyttöön keskitettyjä automatisoituja mekanismeja, kuten keskitettyjä rekistereitä tai keskitettyjä sähköisiä tietojenhakujärjestelmiä, IBAN-tunnisteisen maksutilin ja pankkitilin tilinhaltijan tunnistamiseen. Säännöksen tarkoituksena on, että järjestelmän avulla rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaan osallistuvat viranomaiset saisivat tietoa pankki- ja maksutileistä.

Näitä viranomaisia ovat Suomessa rahanpesunselvittelykeskus, Finanssivalvonta, aluehallintovirasto, Poliisihallitus, Ahvenanmaan maakunnanhallitus, Patentti- ja rekisterihallitus ja Verohallinto. Lisäksi Suomen asianajajaliitolla on rahanpesun ja terrorismin torjuntaan liittyviä lakisääteisiä valvontatehtäviä.

Direktiivin mukaisesta järjestelmästä tulisi olla saatavissa

- tilinhaltijan ja hänen puolestaan tiliä käyttävien henkilöiden nimet ja tunnistustiedot
- mahdollisen tosiasiallisen edunsaajan nimi ja tunnistustiedot
- pankki- tai maksutilin IBAN-numero
- tilin avaamis- ja sulkemispäivämäärä
- tallelokeron vuokraajan nimi ja muut yksilöintitiedot.

Direktiivin vähimmäisvaatimuksen tiedot eivät kuitenkaan ole riittävät esimerkiksi poliisille esitutkinnassa. Kansallisesti järjestelmää voidaan laajentaa koskemaan myös esimerkiksi

- arvo-osuuksia
- tili- ja saldotietoja.

Lisäksi kansallisesti järjestelmän käyttöoikeuksia voitaisiin laajentaa koskemaan myös muita viranomaisia, jotka tarvitsevat tilitietoja. Tällaisia voisivat ehdotuksen mukaan olla Kela ja Valtakunnanvoudinvirasto.

Millaista järjestelmää ehdotetaan?

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä muodostuisi kahdesta osasta, rekisteristä ja tiedonhakujärjestelmästä. Rekisteriin kerättäisiin tietoja maksulaitosten, sähkörahayhteisöjen ja virtuaalivaluutan tarjoajien pankki- ja maksutileistä. Tiedot eivät kattaisi tilitapahtumatietoja. Rekisteriviranomaisena toimisi Tulli.

Tiedonhakujärjestelmä olisi tekninen rajapinta pankkien ja viranomaisten välillä. Rajapinnan kautta luovutettaisiin myös tilitapahtumatietoja pankki- ja maksutileistä.

Millaisia järjestelmiä on nykyisin käytössä?

Useassa EU:n jäsenvaltiossa pankki- ja maksutilijärjestelmä on perustettu rekisterinä.

Verohallinto on sähköistänyt tilitiedustelunsa yhden luottolaitoksen kanssa, ja tiedonhakujärjestelmä perustuu osapuolten sopimukseen. Järjestelmän taustalla on ISO 20022 -standardi, ja se on helposti monistettavissa. Järjestelmä maksoi yhteensä 275 000 euroa lukuun ottamatta virkatyötä.

Valtakunnanvoudinvirastolla on Uljas-käyttöjärjestelmä, jonka avulla se on saanut vuodesta 2005

lukien joidenkin pankkien pankkitilien tilitiedot sähköisesti. Uljas-järjestelmä on kuitenkin osoittautunut ras-
kaaksi pankeille ja osin myös tehottomaksi. Uljas-järjestelmästä lähetetään vuosittain 4–5
miljoonaa tilitiedustelua.

Minkälaisia kustannuksia ja hyötyjä järjestelmä toisi viranomaisille ja toimialalle?

Pankki- ja maksutilijärjestelmä toisi perustamiskustannuksia ja järjestelmän ylläpitokustannuksia sekä julki-
selle sektorille että toimialalle. Nykyisin pankkitilitiedustelut tehdään pitkälti faksilla, koska sähköpostin
käyttöä pankkitilitiedusteluissa pidetään mahdollisena tietoturvariskinä. Aineiston lähettäminen ja läpikäynti
manuaalisesti on aikaa vievää sekä viranomaisille että pankeille. Aineiston läpikäynti tarkoittaa muun mu-
assa paperisten numeroiden kirjoittamista Excel-taulukko-ohjelmaan, jotta syvällisempi analyysi onnistuu.

Sähköistetty tilitiedustelujärjestelmä vapauttaisi ennakoarvioiden mukaan kymmeniä henkilötyövuosia ky-
selyiden käsittelystä vastausten analysointiin ja muuhun valvontaan. Viime vuonna esimerkiksi Verohal-
linto teki 18 000 pankkeihin kohdistuvaa tilitiedustelukyselyä.

Miten uudistus vaikuttaisi tietoturvaan?

Uudistus ei vaikuttaisi tietoturvaan. Tietomurtojen riski ei lisäännä tai pienene nykyisestä. Kaikista kyse-
lyistä jäisi merkintä lokitietoihin.

Millä aikataululla valmistelu etenee?

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa budjettilakina eduskuntaan syksyllä 2018.